

Thời gian chúng bao giờ cũng trôi đi nhanh chóng, thời gian chúng bị mất mát mãi mãi vút lao đi. Thời gian, mất trong những tình cảm căn bản của con người là lòng nuối tiếc thời gian đã qua đi. Lòng nuối tiếc này khi gặp các điếm mạt của thời gian đã biến thành nỗi xao xuyến, bối rối. Thời gian, trong không khí giao tiếp giữa đêm đen của năm cũ và sáng hồng của năm mới, có lẽ không ai trong chúng ta không bùi ngùi nghĩ đến quá khứ và không bản khoăn nhìn về tương lai. Bằng tất cả bùi ngùi và bản khoăn, bài viết này đã chọn cái chết của Hồ Hữu Trường như một mất mát quá khứ và chọn những toán tính của đảng CSVN chung quanh cái chết này như những tia sáng chiếu rọi vào thời gian để nói là "đời mới" của CSVN trong hiện tại và tương lai.

Lúc bấy giờ là mùa thu năm 1978, tôi được di chuyển từ phòng biệt giam qua phòng giam tập thể thu hút trại giam số 4 Phan Đăng Lưu Trại giam này, công an Cộng sản dành riêng để giam tù chính trị trong thời kỳ thối nát. Tù chính trị ở trại này bao gồm: những người có tư tưởng chống cộng sản trước năm 1975, những người trước kia đã làm công tác an ninh tình báo dưới các chế độ của VNCH, và những người tham gia vào các tổ chức chống cộng sản tại Việt Nam sau năm 1975.

Khoảng 4 giờ chiều ngày hôm nay, sau nhiều tháng nằm xà lim, tôi bước vào phòng giam tập thể bằng cảm giác áp của một người được thả vào xã hội loài người, dù là xã hội tù. Tôi càng cảm thấy áp lực hơn khi chết nhón ra cùng phòng với tôi có Hồ Hữu Trường. Do cách biệt về tư tưởng và khác biệt về nghề nghiệp, tôi không có dịp quen biết với Hồ Hữu Trường khi vào tù. Tuy nhiên, nhà Hồ Hữu Trường và nhà tôi ở cùng xóm. Vì vậy hình ảnh của Hồ Hữu Trường in đậm trong tôi như khu xóm cũ cùng với những bà con láng giềng của tôi. Giờ này chính là nguồn gốc của cảm giác áp. Có lẽ Hồ Hữu Trường cũng nhận ra tôi là hàng xóm láng giềng ngày trước nên ngay phút đầu gặp tôi, Hồ Hữu Trường và gia đình tôi, và tôi ra thân mật. Tôi hoàn toàn không cảm thấy bất xúc phạm trước cách cư xử của Hồ Hữu Trường. Người tôi, kiên nhẫn của Hồ Hữu Trường cũng với tôi đi 70 của ông ta lúc bấy giờ, cũng với "chết Việt Nam" mà Hồ Hữu Trường đã thổi hồn trong một suy tư và hành động đã dằn dặt chinh phục tôi đến đến tôi không còn nhận biết Hồ Hữu Trường đã trở thành người "bạn tù" khinh và thân thiết của tôi từ lúc nào. Tôi gọi Hồ Hữu Trường là bạn bè vì có lẽ, sau một lúc hàn huyên, Hồ Hữu Trường đã nói với tôi: "Tao cho phép mày xem tao nhận, tình bạn giữa tao và mày là tình bạn vong niên, tình bạn không phân biệt tư tưởng: tư tưởng tao gặp đôi tư tưởng". Vì thế, không riêng gì tôi với cá nhân tôi, Hồ Hữu Trường bao giờ cũng giữ mối liên hệ vui vẻ với mọi người. Để biết tôi với những người tù trước, tôi sau giờ cơm, Hồ Hữu Trường thường giúp tôi khuấy bằng cách kể cho tôi nghe chuyện cũ tích, chuyện Tàu, chuyện ma Bình Thuận. Liên hệ giữa Hồ Hữu Trường và những người tù trước này thân mật và vui vẻ đến nỗi: Có một hôm, cả phòng tù đang nghe trả, một anh tù người Việt gốc Hoa nằm ở phòng bằng người nằm dậy nói chuyện với tôi nói cho Hồ Hữu Trường nằm ở cuối phòng có thể nghe được:

Hồ Hữu Tông, người chết oan

Tác Giả: Đ Thái Nhiên

Thứ Ba, 17 Tháng 2 Năm 2009 03:34

-- Bác Tông ơi! Tôi Tây, tôi Ngô Đình Diệm và cả tôi này nữa, tôi nào Bác cũng từ Bác có hiểu tôi sao Bác cứ từ hoài hoài vậy không?

Hồ Hữu Tông nhìn Lý Hùng (tên chú từ trước) và cả tôi và cả hai dò chòng:

-- Mà trước giúp tao đi, tôi sao?

Lý Hùng nhanh nhẹn trước tôi:

-- Đừng quá mà! Tên Bác là "Hồ Hữu Tông" nên Bác phải "hàng từ" dài dài thôi! Câu nói của Lý Hùng làm cả phòng cười rộ lên. Riêng Hồ Hữu Tông không cười, mắt nhìn xa xăm trông thất buồn, ông ta nói nhè nhẹ:

-- Có thể chúng này nói đúng!

Sau một vài tiếng tôi bắt đầu buồn để thấy rõ hình ảnh của Hồ Hữu Tông trong tù, đây bài viết xin quay trở về câu chuyện chính: Công Sơn và xem Duy Việt bị chính quyền chiếm đưa vào trại. Vào trại chiếm đưa vào trại này vào khung cảnh nhà tù, Công Sơn cho tù ăn và để không bắt chết vì đói. Do đó bắt kẻ người nào bắt vào nhà tù Công Sơn đều thấy và một bao tử, tù được phân làm hai loại:

- Tù được thăm nuôi là loại tù đã chấm dứt giai đoạn thẩm vấn, có thân nhân và được công an cho phép gia đình tiếp tế hàng tháng

- Tù không được thăm nuôi là loại tù chưa kết thúc thẩm vấn. Thời gian này có thể kéo dài từ 3 tháng đến 3 năm hay hơn nữa. Có nhiều trường hợp một người đang được thăm nuôi lại có nhân chấm thăm nuôi. Điều này có nghĩa là được công sự đã vi phạm luật nhà tù, hoặc đã bị nghi ngờ khai sai sự thật trong giai đoạn thẩm vấn.

Thông thường nếu không là bản thân, tù nhân thường ăn cơm chung nhóm với nhau theo số phân biệt có hay không có thăm nuôi. Tù không được thăm nuôi phải ăn cơm mình, hoặc chỉ ăn cơm chung với những người cùng không được thăm nuôi. Một khác tù không thăm nuôi phải không hỏi nói hoặc làm bất kỳ đi u gì như xin hàng người khác. Đó là "lưu trữ" trong những phòng giam tập thể. Vào lúc chuyển từ xà lim qua nhà giam tập thể, tôi là tù không được thăm nuôi. Vợ mẹ giận lòng tôi, vợ mẹ làm cho những người ăn cơm gạo muối với nước muối bột pha cô quạnh, tôi tìm cách làm quen và ăn cơm chung với hai người thu của "con bà phước" (không được thăm nuôi): một người tên Phạm Văn Luyện, người kia tên Phạm Anh Phong là một cựu binh nhì nhẩy dù, can thiệp >truyền đơn chính trị, tuổi 25, đi u bị ngã. Tôi tiến đến chi u nam của Phong, người xu ng, theo một nhìn Phong cười, vào để trở tự nhiên:

-- Ê bố! Tôi vợ mẹ xà lim qua, đang trở một mỗi, bố cho tôi được ăn cơm chung với bố được không?

Phong đưa hai tay nắm lấy vai tôi, nghiêng đầu, nhìn thẳng vào mắt tôi cười thành tiếng:

-- Ông thầy này ngồ ghê! Thầy ăn cơm chung với tôi hay ăn một mình thì thầy và tôi đi ăn cơm với nước muối, còn gì phải xin phép! Mà này, tôi đang ăn chung với một thầy Vi t c ng, thầy có chịu ăn chung với nó không?

-- Thầy Vi t c ng đó tên gì? Phạm t i gì? Nó đã tù bao lâu rồi?

Phong trả lời thốt rõ ràng:

-- Tên anh ta là Phạm Văn Luyện, phạm tội bị cho đưa người vượt biên đi ki m tiến Luyện m i vào phòng này khoảng hai tuần, anh ta t nh n là cán bộ tình báo của Hà Nội, kể chuyển tình báo trở h p đ n, tôi khoái nghe chuyển nên tôi ăn cơm chung với anh.

Tôi đó Luyện, Phong và tôi ăn cơm chung. Luyện khoảng 42 tuổi, người m, dong d ng cao, da đen s m, tóc quăn. Nghe Luyện nói chuyển, tôi giận nói đến cách dùng chữ, người ta nh n ra ngay là Luyện đã h p th trở n v n ch đ giáo đ c của C ng s n Miền B c. Phòng giam của tôi

gồm toàn những người chỉ những gay gắt, thì những tôi không hề nhả ra bất kỳ người nào có vẻ có ác cảm với Luy. Phỉ chẳng vì Luy có đáng dè phòng tr, có lẽ nói đi hi, có nhieu chuyện h p d n?

Phỉ chẳng vì Luy không gi những tên Việt cộng mà người ta th những g p: Luy không hề có vẻ th th m i khi nói chuyện với người khác, nh t là nói về những nhân vật cao cấp của Cộng sản Hà Nội? Phỉ chẳng vì Luy không bao giờ có ý dòm ngó, không làm điếm chuyện, và nh t là vì Luy không bao giờ b qua cửa hi có th giúp đỡ người khác, dĩ nhiên toàn là những người chỉ những? Thi n c m mà phòng tù của tôi dành cho Luy có nguyên nhân là t ng s của những cái "phỉ chẳng" kể trên.

Đi đi và cách nhà giam của tôi kho những ba th c là một dãy xà lim. Mọi liên lạc (nói chuyện hoặc tiếp th c ăn) giữa xà lim và nhà giam tiếp th đ u b nghiêm nh t c m ch . Người tù nào vi phạm luật c m này sẽ b lính canh hoặc còng tay vào song của phòng giam (trong những h p này, người tù đ những s b bu c phỉ đ những ch không th ng i, kể c gi những ban đêm), hoặc b đánh đòn ngay tr c của phòng giam. Chiều hôm y, kho ng 6 gi , th t c đi m danh đã xong và c m chi u đã qua, đang khi mọi người chuyện trò to nh v i nhau, Luy n lén ném vào của gió (b ng hai bàn tay) của xà lim đi đi n m t ít thu c lá và diêm qu t. Ngay lúc đó, Luy n b lính canh bắt g p qu t ng. Tên lính canh quát tháo m t:

-- Mà mọi ném thu c lá vào xà lim, tao bắt g p, tao s cho mày chết! Mày tên gì ?

Luy n bình th n tr i:

-- Tôi tên là Phạm Văn Luy n

Người lính canh ch y lên phòng giám th m t lúc r i quay tr i. Tôi không th y người lính canh c m theo chìa khóa hay còng tay. Nét mặt của người lính canh cũng không còn hung hăng nh cách đó vài phút. Anh ta g i Luy n đ n g n của song s t, nói gi những ôn t n:

-- Đây là l n th nh t anh vi phạm k luật Vì v y phòng qu n giáo tha cho anh. N u tái phạm anh sẽ b nghiêm tr .

Nói xong, người lính canh bước đi. Cửa phòng nhìn Luyễn kinh ngạc. Theo tôi quán trong tù: mọi người nhìn một kẻ luộm (nhất là liên lạc với tù bị giam trong xà lim) là mọi người bị phớt, công an không cần biết đến hay nhìn cười.

Trước đó nhiều ngày, Luyễn nói cho Phong biết trước ngày gì mà Luyễn sẽ được công an gọi đi thăm vợ. Số thì này là đi ra rồi khác là, bởi vì, công an Công sự không bao giờ báo cho tù nhân biết trước ngày gì của các cuộc thăm vợ.

Bài viết ghi lại hai chi tiết nhỏ kể trên với chủ ý ghi nhận Luyễn nhớ một "người tù được biết". "Người tù được biết" này nói chuyện dễ dàng với tất cả các bạn tù, nhưng nhất thiết không nhớ với bạn tù nào, được biết là với một người khác. Điều đáng chú ý là Luyễn giao thiệp với mọi người trong phòng giam, người trẻ Hồ Hữu Trọng.

Mãi sau hai tháng có một bên cạnh Hồ Hữu Trọng, một tôi cùng nhau xong, nhìn đến tiên tôi thấy Luyễn bước đến chỉ nói một câu Hồ Hữu Trọng. Hai người to nhỏ với nhau khoanh nhìn một tiếng đồng hồ. Người ở một góc phòng, quan sát đôi mắt, hoặc chú ý, hoặc trầm tư của Hồ Hữu Trọng, tôi biết Hồ Hữu Trọng rất quan tâm đến những điều Luyễn nói. Câu chuyện giữa hai người chỉ chấm dứt sau tiếng kẻng báo giờ của trại tù. Câu chuyện giữa Phạm Văn Luyễn và Hồ Hữu Trọng có lẽ đã làm cho với học giờ này suy nghĩ lung lay. Thế nên sáng hôm sau, Hồ Hữu Trọng nói chuyện với tôi ngay:

-- Mà có biết tôi qua thăm Luyễn nói chuyện gì với tao không?

-- Chuyện gì vậy Bác? Tôi làm sao đoán được!

-- Câu chuyện người làm! Thằng Luyễn cho tao biết nó là tù gì. Họ sẽ phạm tội thì chắc viết biên của nó chỉ là học giờ. Nó báo nó là người của Lê Đức Thọ. Nó được gài vào nằm chung phòng giam với tao trong hai tháng qua chỉ để quan sát xem "Bác Trọng ngày nay có còn là Bác Trọng của các năm 1945 nữa hay không"? Ngay các tôi nói đến của nó, tao đã cảm thấy sẽ viết sẽ không đến giờ. Do đó, thay vì đi thăm vào câu chuyện do Luyễn mà đi, tao đã lái câu chuyện đi hướng khác để thăm dò với cá nhân nó. Nó báo với tao: "Đều tu tập niên 1960, Võ Nguyên Giáp học tập với Ung Văn Khiêm âm mưu lật đổ Hồ Chí Minh, công việc bị lộ, Võ

Nguyên Giáp bắt đầu sống. Bạn vì "tình đời đen bạc", hàng ngày Võ Nguyên Giáp đi học nhà cũ đi đến Tây Phương "đi giỡn sù". Thế ngày Luy lúc bấy giờ đi tình báo Hà Nội bị trí làm người và học cho Giáp, nên hàng ngày phải ôm nhà cũ đi theo Giáp. Nghe Luy nói thế này, tao làm bạn hỏi nó vài vấn đề căn bản về nhà cũ đi đến Tây Phương. Nghe câu trả lời của thế ngày Luy tình làm tao vô cùng kinh ngạc: nó thế sự có những hiểu biết căn bản về nhà cũ đi đến. Sau câu chuyện nhà cũ đi đến, thế ngày Luy còn cho tao biết: do công việc, nó đã rút nhiệm vụ làm đóng vai học sinh Tôn Đức Thắng và Lê Duẩn. Tao vui vẻ lấy câu hỏi này để hỏi dò Luy vài câu về cá tính và về sức khỏe của Thắng và Duẩn. Lần thế hai Luy làm tao ngạc nhiên: Luy nói về cá tính và bản tính riêng của hai người này đúng như tao đã biết. Thế Pháp, tao tự chung nhiệm vụ năm về Lê Duẩn Đ và Tôn Đức Thắng, gia đình và tao rút thân thiện về gia đình về Thắng. Thế hôm qua, thế ngày Luy nói chuyện về tao rút nhiệm vụ, những nội dung chi tiết là bấy nhiêu. Mà có ý kiến gì không?

Tôi nhìn thế ngày vào mặt của Hồ Hữu Trường, đôi mắt còn gì nguyên vẹn mặt mặt của mặt đêm thao thao. Tôi trả lời Hồ Hữu Trường, giọng cười làm ra vui vẻ để khoe lập những ưu tú trên trán của Hồ Hữu Trường:

-- Câu chuyện có vẻ ly kỳ và hấp dẫn, phải không Bác? Tôi tin là Bác đã ghi nhận những điếm cũn ghi nhận. Tuy nhiên xin nói thêm các chú ý của tôi về Luy. Thế nhất: Luy liên lạc với và làm những không bắt phải. Thế hai: Luy bị bắt trước công an thám vấn nó. Thế ba: Luy sống trong tù rút bình thường, không gì ngạc nhiên tên Việt cộng tham ô nào. Thế thế: trước nghiêm bắt trước của Bác đời về Luy về nhà cũ đi đến Tây Phương, về Duẩn và về Thắng. Thế năm: những lúc nói chuyện về tôi, Luy thế ngày những các sinh viên Saigon theo công sự thế thế Miêu Thân: Nguyễn Hữu Thái, Trần Triết Lu, Huỳnh Tấn M, Đ Hồ C, Trần Đình Ban, v.v... Luy cho rằng những người này hoặc làm việc trung thành về Mi, hoặc đi hàng hai. Luy nói chính xác về tính tình của mặt người trong nhóm sinh viên về a kỳ. Tôi biết là "chính xác" biết tôi cũng đã hiểu biết rành rành về nhóm sinh viên này vào thế thế tôi sinh hoạt về thế ngày Hồ Sinh Viên Saigon từ 1963 đến 1970. Điều đáng chú ý là Luy đã đi đến đảo thế thế Miển Bắc, những lập có tin thế thế chỉ thế thế sinh viên Saigon trước năm 1975. Dĩ nhiên Phạm Văn Luy về sự còn tìm thế thế nói chuyện về Bác nhiệm vụ lập về, và câu chuyện sự phải có kết luận. Tôi nói về Bác các chú ý của tôi về Luy để để nghe Bác không nên xem Luy về những mặt thế ngày tù bắt bình thường, bắt chuyện ra để giỡn trí.

Hồ Hữu Trường về vai tôi, trả về về đi về xu xu của các bậc lão niên Miền Nam :

-- Mà nói tao để nghĩ. Tao phải thế thế trong giao dịch về thế ngày Luy về Giao dịch này sự rút phải thế thế. Nếu về thế thế Luy là người của Lê Đức Thắng, thì Thế thế thế thế?

Ba ngày liên tiếp sau đó, mỗi ngày từ 6 giờ chiều (sau giờ cơm) đến 9 giờ tối, Luyễn đến tìm để nói chuyện với Hồ Hữu Trường. Câu chuyện được thu thập như sau:

Tôi hỏi Hồ Hữu Trường:

-- Bác nghĩ gì về chuyện trình này?

Hồ Hữu Trường vừa nhâm nhi miếng gừng nướng thơm trong miệng, vừa trả lời tôi:

-- Ngày nay, sau 52 năm lăn lộn trên chính trường, Công Sơn đi với tao chỉ là sự ngu dốt của người tính toán trá biệt. Lịch sử phát triển của đảng CSVN chính là lịch sử của những cuộc "thay đầu đuôi" những không đổi tư tưởng. Thay đổi đầu đuôi chỉ nhằm mục đích đổi gọt dũa, là tư tưởng đã đi Chính phủ Liên Hiệp do trường Luyễn trình bày là thí dụ điển hình của kỹ thuật đổi gọt theo kiểu "tư tưởng cũ, đầu đuôi mới". Tư tưởng cũ là tư tưởng chuyên chính vô sản. Với tư tưởng này ngày trước đã đi ngổn ngang lòng dân, đã xa rời thực tế. Tao không chấp nhận tư tưởng cũ thì làm sao tao có thể chấp nhận đóng vai đầu đuôi mới?

Hồ Hữu Trường nói tiếp đây, tôi nóng nảy đặt câu hỏi:

-- Nhưng vậy Bác đã đặt khoát tay chửi mắng đảng của trường Luyễn chừa?

-- Chừa, tao bỏo với nó : "Hãy để tao suy nghĩ vài ngày".

Vài ngày sau đó, liên hệ giữa Hồ Hữu Trường và Luyễn vẫn bình thường, vẫn Bác Bác Cháu Cháu. Thời rảnh mắt buổi sáng trước trưa, nhân viên công an thuộc Sở Công an Thành phố gọi Hồ Hữu Trường lên phòng thẩm vấn. Khoảng hai tiếng đồng hồ sau, Hồ Hữu Trường trở lại phòng giám. Cho nhân viên giám thị khóa cửa phòng và đi khuất mắt, Hồ Hữu Trường tiến đến cạnh tôi, nói vừa đi cho tôi nghe:

-- Sáng nay thẩm công an chấp pháp yêu cầu tao trình bày về câu hỏi ghi sổ của Sở Công an Thành phố về hồ sơ cá nhân của tao. Trình bày khi trình bày về câu hỏi về a k, tao yêu cầu thẩm công an chấp pháp cho tao được nói chuyện riêng của tao. Nó đồng ý. Tao liền kể cho thẩm công an này nghe toàn bộ chi tiết câu chuyện giữa thẩm công Luy và tao. Tao càng nói, nét mặt của thẩm công an chấp pháp càng lộ vẻ kinh ngạc và bối rối. Nói xong, tao hỏi nó nên đi xử lý thế nào đối với thẩm công Luy. Nó chỉ hỏi tao thêm một số chi tiết về Luy và tuy nhiên không đưa ra bất kỳ đề nghị nào. Sau đó tên công an thẩm vấn báo tao trình bày nó ghi ý bút và một câu hỏi. Nó không còn quan tâm đến một câu hỏi nữa. Nó ra về.

Quả thực câu chuyện về a k đã làm tôi bàng hoàng Tôi nói cho Hồ Hữu Trọng nghe về những lo lắng của tôi:

-- Thẩm công Luy đã rất nhiều lần đến Bác tuy nhiên tôi giữ kín những gì nó nói với Bác Nếu bất kỳ tên công an công sự nào, không thuộc nhóm Lê Đức Thọ, biết được công tác của Luy thì tức thì nhóm Thọ sẽ mất mặt trước nhân dân Luy, lúc đó Luy sẽ từ giã thành tù tội, một khác thì tiêu Hồ Hữu Trọng để trả đũa và để nhân chìm câu chuyện. Sáng nay, Bác phải nghĩ về những nhảm nhí mục đích gì?

Hồ Hữu Trọng thản nhiên trả lời:

-- Dĩ nhiên là tao nhắm mục đích phá vỡ kế hoạch của Lê Đức Thọ, nếu quả thực thẩm công Luy là người của Thọ Phe Thọ trách cứ tao à? Tao sẽ trình bày, tao là tù, tao phải tôn trọng nhân quyền phòng tù. Im lặng về về Luy tức là tao vi phạm kế luật trị giam. Lê Đức Thọ có tin tao thực tâm tôn trọng kế luật hay không, tao chấp nhận bất kỳ. Còn tánh mạng của tao à? Bên Hà Nội chắc hẳn không có gì tao, những đối với chúng nó thì tao là "con gà đẻ trứng vàng". Bởi vì của tao sẽ sinh ra trứng vàng. Hà Nội đang vô cùng bối rối trước tình huống này và quốc tế, ngày nào đó Hà Nội sẽ cần đến ý kiến của tao, giết con gà, Hà Nội sẽ mất trứng vàng Tao chắc chắn đâu, mà đừng lo!

-- Thế sao Bác lại tin rằng Hà Nội xem ý kiến của Bác là ý kiến vàng?

-- Câu hỏi của mày phải được trình bày rất dài dòng. Tao chỉ nói về mày một cách khái quát rằng:

Hi n nay Hà N i xem tao là m t trong vài ng i h u hi u nh t trong vai trò làm g ch n i gi a đ m Hà N i ngu đ t và Th Gi i T Đ Tao còn nh , nh ng ngày còn t ù chung v i Lê Du n th i Pháp thu c, có l n tao đã nói v i Lê Du n r ng: "Trên đ a bàn sinh ho t chính tr c a th gi i, anh đ ng bao gi quên r ng mình là ng i da vàng, và cũng đ ng bao gi quên r ng ng i da tr ng lúc nào cũng canh cánh bên lòng m i u t mà h g i là "ho da vàng". Á Châu n đ nh là m t trong các y u t tr i y u c a th gi i n đ nh Á Châu ch n đ nh ch ng nào Á Châu có đ c th chân v c t o b i ba kh i: Kh i Trung Hoa, Kh i n Đ và Kh i Đông Nam Á. Tôi tin là m t lúc nào đó, b ng cách nào đó, Trung Hoa ch còn là Hoa B c C ng v i Hoa Tr ng Hoa Nam s k t h p v i các n c Đông Nam Á t o thành Liên Bang Đông Nam Á. Trong tr ng h p này, Trung Hoa (hi u theo nghĩa Hoa B c + Hoa Trung), Liên Bang Đông Nam Á và n Đ , m i kh i s có dân s trung bình kho ng 500 tri u, th chân v c s n c v kinh t cũng nh v chính tr , quân s ". Lê Du n r t chú ý t i ý ki n v a k . H n nhiên Lê Du n s tìm cách khai thác ý ki n này theo tính toán c a ng i C ng s n Ph n tao, tao v n đi con đ ng trung l p ch . Ngh thu t và k thu t cao c p c a chính tr chính là kh năng bi n ý đ c a đ ch thành k ho ch c a ta. Trong tình hu ng căng th ng ngo i giao gi a Hoa và i t nh hi n nay, ch c h n Lê Du n s ph i suy nghĩ nhi u h n v Hoa B c, Hoa Trung, Hoa N m Cu i con đ ng suy nghĩ này, Lê Du n s g p tao

-- Tôi đ ng ý v i Bác là có th Lê Du n r t quan tâm đ n th chân v c c a Á Ch u. Tuy nhiên nh Bác đã bi t, đ ng CSVN hi n nay r t phân hoá Lê Du n cũng ch là m t phe bên c nh nhi u phe khác. Th nên khi phá v tính ch t bí m t c a k ho ch khai sinh ra chính ph Liên Hi p, Bác có th g p m t trong hai tr ng h p k sau:

- a/ Phe Lê Đ c Th s th tiêu Bác đ bít đ u m i, và đ tr đ ùa Bác đã làm v k ho ch c a h
- b/ Phe ch ng Lê Đ c Th s th tiêu Bác đ phá Lê Đ c Th . Bác nghĩ nh th nào v s lo ng i c a tôi?

Hồ Hữu Tường ng im l ng m t lúc r i ch m r i tr i:

-- Ý ki n c a mày không ph i không có căn c .Tuy nhiên, vào hoàn c nh c a tao, tao không còn cách ch n l a nào khác h n là phá v k ho ch c a Th , phá v âm m u "tu ng cũ, đào kếp m i".

Nói chuy n v i tôi xong, Hồ Hữu Tường tr v chi u n m c a ông ta. Tôi th y Hồ Hữu Tường và Phạm Văn Luy n nh to v i nhau trong ch c lát. Luy n v n là ng i r t thâm tr m, khó mà nhìn

thầy cảm nghĩ của Luy n xuất hiện trên nét mặt. Thế nhưng hôm ấy, tôi đứng tiên tôi thầy Luy n bị n s c m t. Nhưng ngày sau đó, Luy n không còn nói chuyện với Hồ Hữu Tấn nữa. Luy n mất hẳn và ho t bất th ng l . Luy n chỉ nói cho Phong (anh binh nhì nh y dù) biết là 7 ngày sau anh ta sẽ rời phòng. Cuối cùng Luy n thì già chúng tôi đúng như lời anh ta đã báo trước. Lúc bấy giờ là trung tuần tháng 12 năm 1978. Cuối tháng 6 năm 1979, công an ra lệnh cho Hồ Hữu Tấn ngưng ốm viết đơn xin cá nhân rời khỏi trại Phan Đăng Lưu.

Tháng 8 năm 1979, tôi khám Chí Hoà, tôi nghe tù nhân bàn tán với nhau về chuyện xe ch Hồ Hữu Tấn khám Chí Hoà đi trại lao động đã bị ph c kích, mất sẽ tù chết, sẽ khác bị thu ng Hồ Hữu Tấn bị th ng và đ c mang trại rồi bị nh xá của khám Chí Hoà. Nhưng tháng đầu tiên tôi khám Chí Hoà, tôi cùng phòng với Cao Dao Nguyễn Trần Huyền, người tôi nhận là mất trong các sáng lập viên của báo Nhân Dân Hà Nội.

Vào dịp Giáng Sinh năm 1979, ông Cao Dao đã đ c phép gặp Ủy Ban Ân Xá Quốc Tế cùng với người

con trai của ông ta có mặt trong Ủy Ban Ủy Nhân Liên hợp quốc này, ông Cao Dao có nói với với bên tù cùng phòng rằng: Ủy Ban Ân Xá Quốc Tế đã nh u liên yêu cầu đ c gặp Hồ Hữu Tấn ng nh ng công an cần thì chỉ, vì n c Hồ Hữu Tấn đang bị nh. Đó là tin tức cuối cùng tôi khám Chí Hoà về Hồ Hữu Tấn ng.

Đầu năm 1981, vài người tù trong khám Chí Hoà nhận đ c tin tôi nhận ng người đi thăm nuôi: Hồ Hữu Tấn ng họp hội trại tù Hàm Tân, đ c công an cho phép mang về nhà và trại trở n thì t gia.

Tin Hồ Hữu Tấn qua đời làm cho tôi vô cùng th c m c. Nếu còn ch n mất ông già th t tu n kho m nh nh t, tôi không ng n ng i ch n Hồ Hữu Tấn ng. Hồ Hữu Tấn ng là người có th a hi u biết và kinh nghiệm về các ph ng cách giúp cho người tù bỏ o và s c kho trong đi u ki n của lao tù. Vì vậy hy n mất năm chung phòng với Hồ Hữu Tấn ng, tôi không hề mất liên thầy Hồ Hữu Tấn ng bị nh, đầu ch là h t h i hay sẽ mũi. Gần nh trở n ngày, Hồ Hữu Tấn ng bao giờ cũng ở trại, cũng ng m g ng t i trong mi ng Trong kho ng t 1 đ n 4 giờ sáng, nếu người nào th c gi c n a đêm đầu thầy Hồ Hữu Tấn ng đ u đ i mũ ni che tai, mình m c bà ba nâu, người đánh c t ng mất mình: tay phải đánh với tay trái, đêm nào cũng nh đêm nào. M c đ u ng ít theo tuổi già, ban ngày k c gi ng trở a r t ít khi người ta thầy Hồ Hữu Tấn ng n m nghĩ. Người đàn ông có s c kho bị nh đó chỉ hai năm sau đã ph i trở n vì lý do "suy nh c toàn di n". H n nhiên, ch ng còn cái ch t nào đáng hoài nghi h n.

Do lòng tôn kính khä năng suy lußn cäa bän đäc, thay vì đäa ra mät kät lußn đät khoät vä träng häp tä trän cäa Hä Häu Tännäng, bài viät chä xin trän träng trình väi bän đäc mät sä ghi chú cän thiät nhä sau:

- Ghi chú mät: mäi quan đäng kinh tä, chính trä đäc bài viät ghi läi đäu là quan đäng do Hä Häu Tännäng phát biäu trong bäi cänh quäc näi và quäc tä năm 1978, träc khi xäy ra chiän tranh giäa Hoa Cäng và Viät Cäng

- Ghi chú hai: vào lúc câu chuyän Phäm Văn Luyän xäy ra, bên cänh Hä Häu Tännäng còn cä ông Träng Đäng Chä, nguyên chä huy träng Cänh sát Đäc biät Đäng Näng, hiän cä mät täi Orange County, California, Hoa Kä. Vä sĩ quan này đä träc tiäp thäy và nghe tät cä đä kiän bên trong và chung quanh hoät đäng cäa Phäm Văn Luyän. Đä cäp đän nhän chäng sĩ quan cänh sát nhä väa kä, bài viät cä hàm ý biäu lä thäi đä triät đä nghiêm túc và tôn kính đäi väi bän đäc trong mäc tiêu trình bày sä thät

- Ghi chú ba: bình lußn đä läng giá toàn bä cuäc đäi hoät đäng chính trä cäa Hä Häu Tännäng không là chä đäch cäa bài viät này. Bài viät chä nhäm đän tä thät rä và thät trung thäc thäi đäng phän khäng cäa Hä Häu Tännäng đäi väi thä đäng "tuäng cä, đäng käp mäi" cäa Cäng sän Viät Nam. Thäi đäng phän khäng này ngày nay đä trä thành mät loäi chäng ngän cä tác đäng läu ý häu thä. Läu ý räng: Mäc đäu Hoa Cäng và Viät Cäng chäng thä nào trä läi thäi kä näng äm cäa hình änh "núi liän núi, sông liän sông môi hä räng länh" näa. Thä nhäng träc thäm cänh tan vä cäa Cäng sän Thä giäi, hai đäng Cäng sän Á Châu này buäc lòng phäi liän kät väi nhau đäng täi. Không còn nghi ngä gì näa: chä nghĩa Marx ngày càng đä läng thäng và bät läc, thay vì theo chän các näc cäng sän Đäng Âu, CSVN läi biän hình thành mät loäi bäng đäng hình sä: hä không ngän ngäi đät läi läc cäa bäng đäng lên trên quyän läi cäa dân täc. Đä thäc hiän äm mäu väa kä, mät mät CSVN tiäp täc đäa đäy "tuäng cä, đäng käp mäi" đä mä hoäc nhäng ngäi nhä đä. Mät khäc CSVN sän sàng áp đäng biän pháp Thiên An Môn trong träng häp quyän thäng trä bäng läng nguy. Rät cä thä chính CSVN sä xä đäng nhäng tay chän cäa hä trong viäc tä o ra "träng häp quyän thäng trä bäng läng nguy" đä cä häi biäu đäng mät Thiên An Môn Viät Nam nhäm khäng bäng nhän dân träc khi nhän dân cä đäu kiän näi đäy.

Chính phäng liän hiäp là gì? Hoà häp hoà giäi là gì? Dân chäng hoá là gì? cäi träng vän nghä là gì? Kinh tä thä träng täng do là gì? Näu ngäi chät cä thäng nói, Hä Häu Tännäng sä không ngän ngäi träng läi: Tät cä chäng là "tuäng cä, đäng käp mäi".